

МУҒАЛЛИМ ҲАМ ҮЗЛИКСИЗ БИЛИМЛЕНДИРИЎ

Илимий-методикалық журнал

2025

5/1-сан

*Ўзбекистан Республикасы Министрлер Кабинети жанындагы
Жоқарғы Аттестация Комиссиясы Президиумының
25.10.2007 жыл (№138) қарары менен дизимге алынды*

*Қарақалпақстан Баспа сөз хәм хабар агентлиги тәрәпинен
2007-жылы 14-февральдан дизимге алынды.
№01-044-санлы ғуўалық берилген.*

Нөкис

5/1-сан 2025
сентябрь-октябрь

*Қарақалпақстан Республикасы мектепке шекемги хәм мектеп билимлендириўи
министрлиги, Қары Ниязий атындағы Тәрбия педагогикасы миллий институты
Қарақалпақстан филиалы*

Редактор:
А. Тилегенов

Редколлегия ағзалары:

Мақсет АЙЫМБЕТОВ
Нағмет АЙЫМБЕТОВ
Айтмурат АЛЬНИЯЗОВ
Сапардурды АБАЕВ
Адхамжон АБДУРАШИТОВ
Хайрулла АЛЯМИНОВ
Мавлюда АЧИЛОВА
Азизжан АБДАЗИМОВ
Шухрат АБДУЛЛАЕВ
Байрамбай ОТЕМУРАТОВ
Злийха ОРАЗЫМБЕТОВА
Мансурбек ОНГАРОВ
Алишер АЛЛАМУРАТОВ
Дилшодхўжа АЙТБАЕВ
Тўлқин АЛЛАЁРОВ
Марифжон АХМЕДОВ
Гулзабира БАБАШЕВА
Умида БАҲАДИРОВА
Фархад БАБАШЕВ
Гулзода БОЙМУРОДОВА
Гулбахар БЕКИМБЕТОВА
Комил ГУЛЯМОВ
Маманазар ДЖУМАЕВ

Асқар ДЖУМАШЕВ
Дилдора ДАВРОНОВА
Мухтар ЕРМЕКБАЕВ
(Шимкент, Қазақстан)
Масуда ЗАЙНИТДИНОВА
Алишер ЖУМАНОВ
Гүлнара ЖУМАШЕВА
Айсулу ЖАНАБЕРГЕНОВА
Холбой ИБРАГИМОВ
Шохида ИСТАМОВА
Вохид КАРАЕВ
Алима КЕНЖЕБАЕВА
(Тараз, Қазақстан)
Сарсенбай КАЗАХБАЕВ
Мохира КУВВАТОВА
Комилжон КАРИМОВ
Джавдод ПЎЛАТОВ
Ярмухаммат МАДАЛИЕВ
(Шимкент, Қазақстан)
Меруерт ПАЗЫЛОВА
Барлыкбай ПРЕНОВ
Пердебай НАЖИМОВ
Искендер НАЖИМОВ

Аскарбай НИЯЗОВ
Сабит НУРЖАНОВ
Захия НАРИМБЕТОВА
Хушбоқ НОРБЎТАЕВ
Ойниса МУСУРМОНОВА
Уролбой МИРСАНОВ
Сафо МАТЧОН
Шукурилло МАРДОНОВ
Абдулхамид МИРЗАЕВ
Шахло МИРЗАЕВА
Дармонжон МАХМУДОВА
Абдимурат ЕСЕМУРАТОВ
Даулетназар СЕЙИТКАСЫМОВ
Қалыбай ПРИМБЕТОВ
Раъно ОРИПОВА
Бахтиёр РАХИМОВ
Норим РАХМАНОВ
Муқаддас РАХМАНОВА
Светлана СМЕРНОВА
(Москва, Россия)
Тажибай САПАРБАЕВ
Мухаббат САЛАЕВА
Гўзал СОДИҚОВА
Улбосын СЕЙТЖАНОВА
Айдын СУЛТАНОВА
Амина ТЕМИРБЕКОВА
Нурзода ТОШЕВА
Куанишбек ТУРЕКЕЕВ
Тажибай УТЕБАЕВ
Амангелди УТЕПБЕРГЕНОВ
Мамбеткерим ҚУДАЙБЕРГЕНОВ
Амангелди КАМАЛОВ
Тажикал КУДАЙБЕРГЕНОВА

Дилором ШАМСИЕВА
Ойбахор ШАМИЕВА
Ризамат ШОДИЕВ
Зафар ЧОРШАНБИЕВ
Рустам ФАЙЗУЛЛАЕВ
Дўстназар ХИММАТАЛИЕВ
Тармиза ХУРВАЛИЕВА
Умид ХОДЖАМҚУЛОВ
Жавлонбек ХУДОЙБЕРГЕНОВ
Гулрухсор ЭРТАШЕВА
Гавхар ЭШЧАНОВА
Қонысбай ЮСУПОВ
Гулара ЮСУПОВА
Содиқ ЮЛДАШЕВ
Фарҳад РЎЗИЕВ
Аъзам ХОЛМУРАДОВ
Марат ХОДЖАНОВ
Мухлиса ХАФИЗОВА
Шохиста БЎРАНОВА
Мухаббат ХУДАЯРОВА
Қалбай СЕЙТМУРАТОВ
Азамат БЕКИМБЕТОВ
Гўзал НАЗИРОВА
Козим МАЛИКОВ
Ғиёсиддин ХУДОЙБЕРДИЕВ
Шакир УРИШОВ
Назифа АЧИЛОВА
Гулназ ТЛЕУМУРАТОВА
Мадияр СУЛТАНИЯЗОВ
Сансызбай САПАРНИЯЗОВ
Гулчеҳра АЙТБАЕВА
Байнияз МАМБЕТКАРИМОВ
Ботир БОЙМЕТОВ

Yakubova U.Sh. Talabalarning ijtimoiy-pedagogik kompetentligini rivojlantiruvchi texnologiyalari	482
Xurramov K.M. Tadbirkorlikda innovatsiyalarni joriy qilish	493
Xolova M.Sh. Gender yondashuv asosida talaba-qizlarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning nazariy asoslari	496
Yakubov B.B. Kredit modul tizimida talabalarning axborot kompetentligini rivojlantirishning nazariy asoslari	503
Gulyamova N.B. Raqamli texnologiyalar yordamida pedagoglar tarbiyachilarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning nazariy asoslari	513
Abduxamidova D.A. Multimadaniy guruhlarda emotsional intellektni rivojlantirishning psixologik-pedagogik mexanizmlari	519
Номозов М.М. Халқ оғзаки ижоди воситасида ёш авлодни тарбиялаш масалалари	527
Ataqulova N.O. Nofilologik ta'lim yo'nalishida muloqot ma'daniyatini shakllantirish metodikasi	531

ФИЗИКАЛЫҚ ТӘРБИЯ ХАМ СПОРТ

Kunnazarov A.M. Paravelosportchilarni funksional va jismoniy tayyorgarlik ko'rsatkichlari tahlili hamda o'sish dinamikasi	535
Mirzayev A.M. Kursant va tinglovchilarning jismoniy va jangovar tayyorgarligini takomillashtirishning tadqiqot bosqichlari	540
Газиева З.Ю. Самбочиларни мусобақаолди даврида тиклантиришнинг ўзига хос жиҳатлари	545
Egamqulova M.Sh. 12-13 yoshli bokschilarga dastlabki texnik harakatlarni o'rgatish uslubiyat	554
Madjidov R.R. 13-15 yoshli bokschilarni psixologik tayyorgarligida ring oldidagi vahimani yengish usullari	559
Турсуналиев У.Ш. Таэквондочиларнинг кўл ва оёқ зарбалари техникасини баҳолаш услубиятини такомиллаштириш	564
Эрдонов О.Л., Махмудов В.В. Применение информационных технологий в физическом воспитании студенческой молодежи	570
Эрдонов О.Л. Спортивная игра в бадминтон как эффективное средство оздоровительной направленности	576

TADBIRKORLIKDA INNOVATSIYALARNI JORIY QILISH

Xurramov K.M.

*Chirchiq davlat pedagogika universiteti
“Menejment” kafedrasi katta o‘qituvchisi*

Tayanch so‘zlar: innovatsiya, tadbirkorlik, raqobatbardoshlik, texnologiya, yangilik, ijobiy natijalar, ishlab chiqarish jarayoni, samaradorlik, innovatsion g‘oyalar, tadbirkorlik faoliyati.

Ключевые слова: инновация, предпринимательство, конкурентоспособность, технологии, новизна, положительные результаты, производственный процесс, эффективность, инновационные идеи, предпринимательская деятельность.

Key words: innovation, entrepreneurship, competitiveness, technology, novelty, positive results, production process, efficiency, innovative ideas, entrepreneurial activity.

РЕЗЮМЕ:

Ushbu maqolada zamonaviy bozor iqtisodiyoti sharoitida tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishda innovatsiyalarning ahamiyati va ularni joriy etish mexanizmlari yoritib berilgan. Innovatsiya - bu yangi g‘oyalar, texnologiyalar va boshqaruv usullarini amaliyotga tatbiq etish orqali ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va raqobatbardoshlikni ta’minlash vositasi sifatida qaraladi.

РЕЗЮМЕ:

В статье рассматривается значение инноваций в развитии предпринимательства в условиях современной рыночной экономики и механизмы их внедрения. Инновации рассматриваются как средство повышения эффективности производства и обеспечения конкурентоспособности за счет практического применения новых идей, технологий и методов управления.

SUMMARY:

This article examines the importance of innovation in the development of entrepreneurship in a modern market economy and the mechanisms for its implementation. Innovation is viewed as a means of increasing production efficiency and ensuring competitiveness through the practical application of new ideas, technologies, and management methods.

Tadbirkorlikda innovatsiyalarni joriy qilish — bu zamonaviy iqtisodiy sharoitda raqobatbardoshligini saqlash va o‘z pozitsiyalarini mustahkamlashga intilayotgan har bir korxona uchun muhim omildir. Innovatsiyalar — bu nafaqat yangi mahsulotlar va xizmatlarni yaratish, balki ishlab chiqarish jarayonlarini takomillashtirish, samaradorlikni oshirish va korxonaning rivojlanishini ta’minlash uchun ham zarurdir. Joriy qilish jarayonida yangi g‘oyalar, texnologiyalar va boshqaruv usullari keng qo‘llaniladi.

Tadbirkorlar va korxona rahbarlari uchun innovatsiyalar ishlab chiqarishdagi barcha bosqichlar va qarorlarni qayta ko'rib chiqish, yangi imkoniyatlardan foydalanish, shuningdek, iqtisodiy muammolarni hal qilishga yordam beradi. Innovatsiyalarni joriy qilish jarayonida o'zgarishlarga tez moslashish, texnologiyalar va bozor talablariga moslashish muhimdir. Shuning uchun tadbirkorlikda innovatsiyalarni joriy qilish nafaqat rivojlanish manbai, balki korxonaning qiymatini oshirish va raqobat muvaffaqiyati uchun asosiy omil hisoblanadi.

Ushbu maqolada tadbirkorlikda innovatsiyalarni joriy qilishning asosiy usullari, uning amaliy ahamiyati va biznesdagi o'rni o'rganiladi.

Tadbirkorlikda innovatsiyalarni joriy qilish — bu o'zgartirishlar, yangi g'oyalar va texnologiyalarni amalga oshirishning aniq jarayoni bo'lib, bu o'z-o'zidan biznesni yangi bosqichlarga olib chiqishni ko'zda tutadi. Innovatsiyalarni joriy qilishning muhimligi va ularning tadbirkorlik faoliyatiga ta'siri turli omillar bilan shakllanadi. Ular:

Innovatsiyalarning turlari va shakllari. Innovatsiyalar turli xil bo'lishi mumkin, ulardan asosiylari — mahsulot, jarayon va biznes modellaridagi innovatsiyalardir. Mahsulot innovatsiyalari yangi yoki yaxshilangan mahsulotlarni ishlab chiqarishni nazarda tutadi. Jarayon innovatsiyalari esa ishlab chiqarish yoki xizmat ko'rsatishning samaradorligini oshirishga yo'naltirilgan, texnologik o'zgarishlarni o'z ichiga oladi. Biznes modellaridagi innovatsiyalar esa kompaniyaning ishlash tarzi va raqobat strategiyasini qayta ko'rib chiqishni talab qiladi.

Innovatsiyalarning tadbirkorlik faoliyatiga ta'siri. Innovatsiyalarni joriy qilish biznesning rivojlanishini tezlashtiradi va korxona raqobatbardoshligini oshiradi. Yangi texnologiyalarni joriy qilish orqali ishlab chiqarish jarayonini yangilash va avtomatlashtirish, sarf-xarajatlarni kamaytirish va mahsulotning sifatini yaxshilash mumkin. Mahsulot va xizmatlardagi innovatsiyalar esa yangi bozorlarga kirish, mijozlar talablariga moslashish va brendingni kuchaytirish imkonini beradi. Shuningdek, innovatsiyalar kompaniyaning ijobiy imidjiga va ishlab chiqarish barqarorligini ta'minlashga yordam beradi.

Innovatsiyalarni joriy qilishdagi muammolar va xatarlar. Har qanday innovatsiyani joriy qilish jarayonida muayyan muammolar va xatarlar ham yuzaga kelishi mumkin. Bu xatarlar texnik, iqtisodiy va bozorga bog'liq bo'lishi mumkin. Masalan, yangi texnologiyalarni joriy qilishda ularning ishlab chiqarish jarayoniga integratsiyalanishi va buning uchun kerak bo'lgan resurslarni topish muammoli bo'lishi mumkin. Bozorda yangi mahsulot yoki xizmatga bo'lgan talabni aniqlash va bu talabni qondirishning strategiyasini belgilash qiyin bo'lishi mumkin. Shuningdek, innovatsiyalarni joriy qilishning moliyaviy va strategik

riski ham mavjud. Biroq, bu xatarlar, agar ular aniq tahlil qilinsa va samarali strategiyalar asosida amalga oshirilsa, kamaytirilishi mumkin.

Tadbirkorlikda innovatsiyalarni joriy qilishga yordam beradigan omillar. Innovatsiyalarni joriy qilishning samarali bo'lishi uchun qator omillar muhim ahamiyatga ega. Birinchi o'rinda, mutlaqo ijobiy tashkilot madaniyati va ishchan muhitini yaratish zarur. Bunday muhit tadbirkorlarga yangiliklarni ko'zdan kechirish va ularni joriy qilishga intilganligini ta'minlaydi. Ikkinchidan, innovatsiyalarni joriy qilish uchun moliyaviy va texnik resurslar talab qilinadi. Ushbu resurslar biznesdagi texnologik o'zgarishlarni amalga oshirishga yordam beradi. Shuningdek, innovatsiyalarni joriy qilish uchun zamonaviy tadqiqot va ishlab chiqarish yo'nalishlaridagi bilimlarga ega bo'lish ham muhim.

Strategik yo'nalishlar va innovatsiyalarning joriy qilinishi. Tadbirkorlar va rahbarlar innovatsiyalarni joriy qilishda qo'llanilishi mumkin bo'lgan bir nechta strategik yo'nalishlarga ega. Masalan, aniq maqsadlarni belgilash, innovatsiyalar joriy qilishning aniq fazalari va choralari ishlab chiqish, hamkorlikni yo'lga qo'yish, innovatsiyalarning tajribadan o'tkazilishini ta'minlash muhim ahamiyatga ega. Bundan tashqari, tadbirkorlar innovatsiyalarni joriy qilishdagi muammolar va xatarlarni aniq tushunib, ularga qarshi aniq choralar ko'rishlari kerak.

Masalalar va innovatsiyalarni joriy qilishning istiqboli. Tadbirkorlikda innovatsiyalarni joriy qilishning istiqboli juda katta. Bu korxonalarning rivojlanishida muhim rol o'ynaydi va ularni yangi o'lchamlarga olib chiqish imkonini beradi. Innovatsiyalarning samarali joriy qilinishi natijasida, biznes raqobatbardoshligini oshiradi va bozordagi o'rnini mustahkamlaydi. Shuningdek, innovatsiyalarni joriy qilish biznesning ijobiy ijtimoiy va iqtisodiy ta'sirini ham yuzaga keltiradi.

Tadbirkorlikda innovatsiyalarni joriy qilish zamonaviy va raqobatbardosh muhitda amalga oshiriladigan muhim jarayon bo'lib, korxonalarning rivojlanishini ta'minlash, yangi imkoniyatlar ochish va xatarlarni minimallashtirish uchun samarali strategiyalarni ishlab chiqishni talab etadi. To'g'ri yondashuv va samarali joriy qilish orqali tadbirkorlar o'zlarining biznes modellarini va ishlab chiqarish jarayonlarini takomillashtirishlari mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Sharipov. B. A. "Innovatsion iqtisodiyot asoslari." – Toshkent: "Iqtisodiyot" nashriyoti, 2021 y. – 256 b.
2. Raximov. X. R. "Tadbirkorlik faoliyati va innovatsiyalar." – Toshkent: TDIU nashriyoti, 2020 y. – 198 b.
3. Хуррамов К. М. Тadbirkorlikni milliy iqtisodiyotdagi ўрни, mohiyati va mezonlari. «Муғаллим ҳам ўзликсиз билимлендириў» Илмий-методикалық журнал. 2023 уил № 2. 145-150 бетлар.

ISSN 2181-7138

Қары Ниязий атындағы Тәрбия педагогикасы миллий институты
Қарақалпақстан филиалы

**«МУҒАЛЛИМ ҲАМ ҮЗЛИКСИЗ
БИЛИМЛЕНДИРИЎ»**

№ 5/1

Нөкис — 2025

Басып шығыўға жуўапкер:

А. Тилегенов, С. Нуржанов

Баспаға таярлаған:

А. Тилегенов

Компьютерде таярлаған:

П. Реймбаев, З. Ниязымбетова

Мәнзил: 230105 Нөкис қаласы, Әмир Темур көшесі, 179^а жай

Тел.: +998 61 224-01-34, факс: +998 61 224-23-00

e-mail: uznipnkkf@mail.uz,

mugallim-pednauk@mail.uz

www.mugallim-uzliksiz-bilim.uz

www.KRTEACH.UZ

Журналға келген мақалаларға жуўап қайтарылмайды, журналда жарияланған мақалалардан алынған үзіндилер «Муғаллим ҳәм үзликсиз билимлендириў» журналынан алынды, деп көрсетилиўи шәрт. Журналға 5-6 бет көлеміндеги материаллар еки интервалда TIMES NEW ROMAN шрифтинде электрон версиясы менен бирге қабыл етиледі. Мақалада келтирилген мағлыўматларға автор жуўапкер.

Оригинал-макеттен басыўға рухсат етилди 03.09.2025. Форматы 70x100^{1/8}

«Таймс» гарнитурасында офсет усылында басылды.

Шәртли б.т. 31. Нашр. т. Нұсқасы _____ Буйыртпа №